

Из представленной таблицы видно, что основную массу погибшей рыбы (87 %) составляют бычки, самыми многочисленными из которых были бычок — цуцик и бычок — кругляк (табл. 1). Вместе с тем, по массе они составляют всего около 40 % из-за того, что большинство особей попадают в размерную группу от 2 до 5 см (табл. 2).

Таблиця 1

Процентное и массовое соотношение погибшей рыбы

Вид	% численности	% массы
<i>Proterorhinus marmoratus</i> (Pallas)	45	24
<i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas)	28	17
<i>Gobius niger joso</i> L	14	17
<i>Parablennius tentacularis</i> (Brunnich)	4	6
Другие виды	9	36

Кроме вышеуказанных видов гибели также мерланг, атерина, калкан, глосса, морской язык, бычок — рыжик, бычок — ротан, бычок — кнут, морские иглы и др. Они были немногочисленны, но составляли 36 % по массе от общего количества погибшей рыбы, т. к. были представлены размерными группами от 10 до 30 см. Обращает на себя внимание тот факт, что основная масса бычка — кругляка (76 %) представлена размерной группой от 2 до 5 см. У бычка–цуцика 78 % составляли особи размерной группы 3,6-4,5 см (табл. 2).

Таблиця 2

Процентное соотношение размерных групп погибшей рыбы.

Вид	Размерная группа, см				
	2,5 — 3,5	3,6 — 4,5	4,6 — 5,5	5,6 — 6,5	6,6 — 7,5
<i>Proterorhinus marmoratus</i> (Pallas)	7	78	15	-	-
<i>Gobius niger joso</i> L.	-	28	30	24	18
<i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas)	41	35	11	5	8
<i>Parablennius tentacularis</i> (Brunnich)	-	-	-	80	20

Во время заморных явлений, сопровождавшихся выходом рыбы на прибрежное мелководье имел место массовый вылов рыбы многочисленными отдыхающими. До 90 % уловов составляли глосса, калкан и морской язык, которых ловили при помощи остроги. Рыба была настолько вялой и ослабленной, что с легкостью ловилась руками и сачком. За 1 час без всяких приспособлений в прибрежных камнях можно было наловить до 10-15 кг бычков. По имеющимся данным в период с 11 июня до 15 августа 2000 г. заморные явления различного масштаба и интенсивности происходили на участке побережья от Тузловских лиманов до о. Тендра.

УДК [597.08: 504.45] (282)

П.Г.Шевченко¹, Ю.М.Ситник², В.І.Матейчик³

¹Національний аграрний університет, м.Київ; ²Інститут гідробіології НАН України, м.Київ;

³Шацький національний природний парк, с. Світязь Волинської обл.

ВИВЧЕННЯ СКЛАДУ ІХТІОФАУНИ МЕЖИРІЧЧЯ ПРИП'ЯТІ ТА СТОХОДУ

У збереженні, охороні та відтворенні риби озер та річок України особливо велике значення мають національні природні та регіональні ландшафтні парки (РЛП). На цих акваторіях є можливість зберегти практично незаймані заплавно-руслові комплекси.

Матеріали та методи

Під час роботи комплексної експедиції під керівництвом к.б.н., ст.н.співр. М.Л.Клестова в серпні 2000 р. в межах річки Прип'яті та Стоходу вивчали видовий склад іхтіофауни. Дослідження проводили за стандартними іхтіологічними методиками [1, 2].

Результати та обговорення

У водоймах РЛП “ Прип'ять — Стохід” було зафіксовано 18 видів риб, що належали до 6 родин (табл. 1). Серед них найбільш чисельними були коропові (12 видів) — лящ, плоскирка, плітка, ялець,

ІХТІОЛОГІЯ, СТАВОВЕ, ОЗЕРНЕ ТА ЛИМАННЕ РИБНИЦТВО

в'язь, лин, краснопірка, верховодка, карась сріблястий, пічкур, гірчак та верховка. Усі інші родини риб представлені тільки 1-2 видами: окуневі (окунь, йорж), щукові (щука), тріскові (миньок), в'юнові (щипавка) та колючкові (колючка 3-х голкова). За результатами проведених контрольних ловів, найбільша кількість видів риб (та їх молоді) була виявлена у річці Стохід (16), а у річці Прип'ять (13), озерах Люб'язь (13) та Нобель (10) зафіксовано менше видів.

Таблиця 1

Видовий склад риби у водоймах РПЛ "Прип'ять — Стохід" влітку 2000 року

№	Родини риб / види риб	Водойми РПЛ "Прип'ять — Стохід"				
		р. Стохід	р. Прип'ять	оз. Люб'язь	оз. Нобель	В цілому
	Cyprinidae — коропові					
1.	Abramis brama (L.) — лящ	+	+	+	+	+
2.	Blicca bjoerkna (L.) — плоскирка	+	+	+	+	+
3.	Rutilus rutilus (L.) — плітка	+	+	+	+	+
4.	Leuciscus leuciscus (L.) — ялець	+	-	-	-	+
5.	Leuciscus idus (L.) — в'язь	+	+	-	-	+
6.	Tinca tinca (L.) — лин	+	-	+	-	+
7.	Scardinius erythrophthalmus (L.) — краснопірка	+	+	+	+	+
8.	Alburnus alburnus (L.) — верховодка	+	+	+	+	+
9.	Gobio gobio (L.) — пічкур	+	+	+	+	+
10.	Rhodus sericeus (L.) — гірчак	+	+	-	-	+
11.	Carassius auratus gibelio (Bloch) — карась сріблястий	-	-	+	-	+
12.	Leucaspis elineatus (L.) — верховка	+	-	-	-	+
	Percidae — окуневі					
13.	Perca fluviatilis L. — окунь	+	+	+	+	+
14.	Acerina cernua (L.) — йорж	-	+	+	+	+
	Esocidae — щукові					
15.	Esox lucius L. — щука	+	+	+	+	+
	Gadidae — тріскові					
16.	Lota lota (L.) — миньок	+	-	+	-	+
	Cobitidae — в'юнові					
17.	Cobitis taenia L. — щипавка	+	+	+	+	+
	Gasterosteidae — колючкові					
18.	Gasterosteus aculeatus L. — колючка трьохголкова	+	+	-	-	+
Всього:		16	13	13	10	18

Молодь ляща мала довжину тіла 5 — 21 см, плітки — 3,8 — 13,5 см, в'язя — 9–10 см, окуня — 4 — 11 см, щуки — 11–21 см.

За чисельністю у більшості досліджуваних водойм домінуючими промисловими видами є верховодка та плітка. В меншій кількості зустрічалися краснопірка, окунь та лящ. Серед непромислових видів найбільш чисельними були пічкур та гірчак.

Аналіз чисельності молоді риб вказує на те, що у водоймах в межах РПЛ «Прип'ять — Стохід», кількісні та якісні показники вищі, у порівнянні з водоймами, що знаходяться за ними. Тобто в цих водоймах спостерігається більший відсоток молоді промислових видів риб (р.Стохід), значно вищі величини відносної та абсолютної чисельності цих видів (р.Прип'ять, озера Люб'язь та Нобель). Мінімальною чисельність молоді риб була на ділянках річок Стохід та Прип'ять, що знаходилися вище по течії від межі парку, відповідно 1,07 та 0,52 шт./м². У акваторіях парку чисельність молоді риб значно зростала: найменші показники притаманні русловій частині Стоходу та Прип'яті (1,79 та 1,22 шт./м²), а найбільші — заплавному озерам Люб'язь та Нобель (2,72 та 7,09 шт./м²). Лінійний ріст риб водойм РПЛ "Прип'ять-Стохід" в цілому відповідає стандартним показникам довжини тіла риб, що населяють однотипні річки та озера інших регіонів України. У молоді ляща (0⁺) найвищі показники довжини тіла спостерігалися у р.Стохід та оз.Люб'язь (6,5 см), у плітки — у р.Стохід (8,7 см) та оз.Нобель (7,9 см). у верховодки — у оз.Люб'язь (6,3 см) і у щуки — в оз.Нобель (18,5 см).

При контрольному лові риби ставними сітками (a = 32 мм) в заплавно-русловій частині р.Прип'ять було виловлено 5 промислових видів риб. За чисельності 25 екз., загальна маса улову складала 2,8 кг. При цьому довжина тіла виловлених риб знаходилася в межах 12–23 см, а їх вік становив від 2⁺ до 8⁺ (окунь) років. По чисельності в улові домінували плітка (52,0 %) та плоскирка (28,0 %), а по масі — плітка (53,5%) та плоскирка (17,9 %).

Висновки

Отримані в результаті проведених досліджень матеріали свідчать про надзвичайно важливу цінність та унікальність заплавно-руслоних комплексів річок Стохід та Прип'ять для збереження та відтворення багатьох видів риб, особливо це стосується фітофагів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мареквич О.П., Короткий І.І. Визначник прісноводних риб УРСР. — К.: Радянська школа, 1954. — 209 с.
2. Правдин Н.Ф. Руководство по изучению рыб. — М.: Изд-во АН СССР, 1966. — 278 с.

УДК [597.08: 504.45] (285.3)(477-25)

П.Г. Шевченко¹, Ю.М. Ситник², Р.М. Семенюк¹, В.В. Степура¹

¹ Національний аграрний університет, м. Київ; ² Інститут гідробіології НАН України, м. Київ

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИВЧЕННЯ ІХТІОФАУНИ ВОДОЙМ МІСЬКОЇ ЗОНИ КИЄВА

Проблема раціонального рибогосподарського використання багаточисельних водойм, які розташовані в зоні впливу великих та малих міст має надзвичайно важливе значення. Особливо це стосується належної організації відпочинку населення, що проживає поблизу урбанізованих озер, ставів, річок, струмків та інших акваторій. Останнє можливе в повній мірі завдяки організації спортивного та аматорського рибальства, а також завдяки постійному проведенню іхтіологічного моніторингу водойм з метою регулювання складу іхтіофауни, чисельності риб, періодичного зариблення акваторій та багато іншого. За уточненими даними в сучасних умовах в межах м. Києва знаходиться більше 430 водних об'єктів, більшість з яких можливо і необхідно використовувати в рибогосподарських цілях [1].

Найбільш оптимальними для існування риб є озера, які зв'язані з поймою Дніпра. Серед них озера Тельбін, Малинівка, Райдужне, Вирлиця та інші. Дещо менш важливими для існування риб є водойми рекреаційної зони, як в самому м. Києві так і поблизу нього, розташовані в межах існуючих чи раніше існувавших річок. Як приклад, можуть бути Оболонські озера площею біля 320 га.

Значно менший видовий склад риб та їх чисельності відомий в різноманітних ставах, що розкидані по всій території міста. Одні з них (Голосіївські стави) мають ще значні потенційні можливості, в той час як інші (Совські стави) майже повністю деградовані [3]. Всі інші водойми суттєвого значення для відтворення та існування рибного населення не мають або воно є зовсім незначним.

Іхтіофауна озера Вирлиця. Озеро виникло на місці бувшого заплавного озера. Його площа складає біля 130 га, а середня глибина — 10-12 м. Видовий склад озера в сучасних умовах налічує близько 30 видів риб та їх молоді [4]. У цій водоймі рибалки — аматори виловлюють судака, щуку, лина, сома, сазана, білізну, окуня, плітку, ляща, карася та інших риб. Слід зауважити, що озеро неодноразово зариблювали білим амуром та білим товстолобом, лящем, коропом, срібним карасем і навіть фореллю. Тільки у період 1988 — 1990 рр. в озеро було вселено 53300 цьоголіток карася та 51500 цьоголіток коропа.

Внаслідок досліджень проведених влітку 1991 року у озері виявлено 21 вид молоді риб, що належали до 7 родин. Найпоширенішими були коропові — лящ, плоскирка, плітка, короп, головень, в'язь, краснопірка, верховодка, ялець, лин, верховка, гірчак. Окуневі були представлені окунем та судаком, а бичкові — пісочником, цуциком і гонцем. Серед інших представників — щука, тюлька, щіпавка та колючка 9 — ти голкова.

Як у мілководній так і у глибоководній частинах озера виявлено однакову кількість видів молоді риб (по 14 таксонів). Однак, деякі зустрічалися по всій акваторії водойми (плітка, плоскирка, краснопірка, верховодка), інші (короп, лин) — у мілководній, а решта (лящ, судак) — у глибоководній. Проведений аналіз розподілу і чисельності риб озера Вирлиця свідчить про нагул цьоголіток протягом вегетаційного сезону у затоках мілководної частини водойми. Домінуючими видами серед цієї вікової групи риб були плоскирка (45,2%), верховодка (32,1%) та гірчак (20,5%). Серед старшої молоді риб чисельно переважала також плоскирка (46,9%), верховодка (20,7%), плітка (14,7%), лящ (6,3%) і судак (5,2%). Мілководна зона озера має надзвичайно велике значення для фітофільної групи риб, яка за чисельністю та кількістю видів є домінуючою. Ця зона займає площу в 14 га (10%), а кількість молоді